

Lukian, Die Lügenfreunde (20–26)

20 „Ορα,“ ἔφη, „ὦ Τυχιάδη, μή σοι μεταμελήση τοῦ σκόμματος ὕστερον. οἶδα ἐγὼ οἷα ἔπαθεν ὁ τοῦς ὀβολοὺς ὑφελόμενος οὖς κατὰ τὴν νουμηνίαν ἐκάστην τίθεμεν αὐτῷ.“

„Πάνδεινα ἐχρῆν,“ ἔφη ὁ Ἴων, „ιερόσυλόν γε ὄντα. πῶς δ' οὖν αὐτὸν ἠμύνατο, ὦ Εὐκράτες; ἐθέλω γὰρ ἀκούσαι, εἰ καὶ ὅτι μάλιστα οὐτοσί Τυχιάδης ἀπιστήσει.“

„Πολλοί,“ ἦ δ' ὅς, „ἔκειντο ὀβολοὶ πρὸ τοῖν ποδοῖν αὐτοῦ καὶ ἄλλα νομίσματα ἔνια ἀργυρᾶ πρὸς τὸν μηρὸν κηρῷ κεκολλημένα καὶ πέταλα ἐξ ἀργύρου, εὐχαίτινος ἢ μισθὸς ἐπὶ τῇ ἰάσει ὅποσοι δι' αὐτὸν ἐπαύσαντο πυρετῷ ἐχόμενοι. ἦν δὲ ἡμῖν Λίβυς τις οἰκέτης κατάρατος, ἵπποκόμος· οὗτος ἐπεχείρησε νυκτὸς ὑφελέσθαι πάντα ἐκεῖνα καὶ ὑφείλετο καταβεβηκότα ἤδη τηρήσας τὸν ἀνδριάντα. ἐπεὶ δὲ ἐπανελθὼν τάχιστα ἔγνω περισεσυλημένος ὁ Πέλλιχος, ὄρα ὅπως ἠμύνατο καὶ κατεφώρασε τὸν Λίβυν· δι' ὅλης γὰρ τῆς νυκτὸς περιῆει ἐν κύκλῳ τὴν αὐλὴν ὁ ἄθλιος ἐξελθεῖν οὐ δυνάμενος ὥσπερ εἰς λαβύρινθον ἐμπεσὼν, ἄχρι δὲ κατελήφθη ἔχων τὰ φώρια γενομένης ἡμέρας. καὶ τότε μὲν πληγὰς οὐκ ὀλίγας ἔλαβεν ἀλούς, οὐ πολὺν δὲ ἐπιβιούς χρόνον κακὸς κακῶς ἀπέθανεν μαστιγούμενος, ὡς ἔλεγεν, κατὰ τὴν νύκτα ἐκάστην, ὥστε καὶ μάλωπας εἰς τὴν ἐπιούσαν φαίνεσθαι αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ σώματος. πρὸς ταῦτα, ὦ Τυχιάδη, καὶ τὸν Πέλλιχον σκῶπτε κάμῃ ὥσπερ τοῦ Μίνωος ἠλικιώτην παραπαίειν ἤδη δόκει.“

„Ἄλλ', ὦ Εὐκράτες,“ ἦν δ' ἐγώ, „ἔστ' ἂν χαλκὸς μὲν ὁ χαλκός, τὸ δὲ ἔργον Δημήτριος ὁ Ἀλωπεκῆθεν εἰργασμένος ἦ, οὐ θεοποιός τις ἀλλ' ἀνθρωποποιός ὢν, οὐποτε φοβήσομαι τὸν ἀνδριάντα Πελλίχου, ὃν οὐδὲ ζῶντα πάνυ ἐδεδίειν ἂν ἀπειλοῦντά μοι.“

21 Ἐπὶ τούτοις Ἀντίγονος ὁ ἰατρὸς εἶπε, „Κάμοί, ὦ Εὐκράτες, Ἴπποκράτης ἐστὶ χαλκοῦς ὅσον πηχυαῖος τὸ μέγεθος· οὗτος ἐπειδὴν μόνον ἢ θρυαλλίς ἀποσβῆ, περίεισιν τὴν οἰκίαν ὅλην ἐν κύκλῳ ψοφῶν καὶ τὰς πυξίδας ἀνατρέπων καὶ τὰ φάρμακα συγγέων καὶ τὴν θυίαν περιτρέπων, καὶ μάλιστα ἐπειδὴν τὴν θυσίαν ὑπερβαλώμεθα, ἦν κατὰ τὸ ἔτος ἕκαστον αὐτῷ θύομεν.“

„Ἀξιοῖ γάρ,“ ἦν δ' ἐγώ, „καὶ ὁ Ἴπποκράτης ἤδη ὁ ἰατρὸς θύεσθαι αὐτῷ, καὶ ἀγανακτεῖ, ἦν μὴ κατὰ καιρὸν ἐφ' ἱερῶν τελείων ἐστιαθῆ; ὃν ἔδει ἀγαπᾶν, εἰ στεφανώσῃε τὴν στήλην.“

22 „Ἄκουε τοίνυν,“ ἔφη ὁ Εὐκράτης, „– τοῦτο μὲν καὶ ἐπὶ μαρτύρων – ὁ πρὸ ἐτῶν πέντε εἶδον· ἐτύγχανε μὲν ἀμφὶ τρυγητὸν τοῦ ἔτους ὄν, ἐγὼ δὲ ἀνὰ τὸν ἀγρὸν μεσούσης ἡμέρας τρυγῶντας ἀφείς τοὺς ἐργάτας κατ' ἐμαυτὸν εἰς τὴν ὕλην ἀπήειν μεταξὺ φροντίζων τι καὶ ἀνασκοπούμενος. ἐπεὶ δ' ἐν τῷ συνηρεφεῖ ἦν, τὸ μὲν πρῶτον ὑλαγμὸς ἐγένετο κυνῶν, καὶ γὰρ εἵκαζον Μνάσωνα τὸν υἱόν, ὥσπερ εἰώθει, παίζειν καὶ κυνηγετεῖν εἰς τὸ λάσιον μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν παρελθόντα. τὸ δ' οὐκ εἶχεν οὕτως, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον σεισμοῦ τινος ἅμα γενομένου καὶ βοῆς οἷον ἐκ βροντῆς γυναῖκα ὀρῶ προσιούσαν φοβερὰν, ἡμισταδιαίαν σχεδὸν τὸ ὕψος. εἶχεν δὲ καὶ δᾶδα ἐν τῇ ἀριστερᾷ καὶ ξίφος ἐν τῇ δεξιᾷ ὅσον εἰκοσάπηχυ, καὶ τὰ μὲν ἔνερθεν ὀφιοπούς ἦν, τὰ δὲ ἄνω Γοργόνι ἐμφορῆς, τὸ βλέμμα φημί καὶ τὸ φρικῶδες τῆς προσόψεως, καὶ ἀντὶ τῆς κόμης τοὺς δράκοντας βοστρυχηδὸν καθεῖτο εἰλουμένους περὶ τὸν ἀνχένα καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐνίους ἐσπειραμένους. ὀρᾶτε,“ ἔφη, „ὅπως ἔφριξα, ὧ φίλοι, μεταξὺ διηγούμενος.“

23 Καὶ ἅμα λέγων ἐδείκνυεν ὁ Εὐκράτης τὰς ἐπὶ τοῦ πήχεως τρίχας δῆθεν ὀρθὰς ὑπὸ τοῦ φόβου. Οἱ μὲν οὖν ἀμφὶ τὸν Ἴωνα καὶ τὸν Δεινόμαχον καὶ τὸν Κλεόδημον κεχηνότες ἀτενὲς προσεῖχον αὐτῷ, γέροντες ἄνδρες ἐλκόμενοι τῆς ῥίνος, ἡρέμα προσκυνούντες οὕτως ἀπίθανον κολοσσόν, ἡμισταδιαίαν γυναῖκα, γιγάντειόν τι μορμολύκειον. ἐγὼ δὲ ἐνενόουν μεταξὺ οἷοι ὄντες αὐτοὶ νέοις τε ὀμιλοῦσιν ἐπὶ σοφία καὶ ὑπὸ πολλῶν θαυμάζονται, μόνη τῇ πολιᾷ καὶ τῷ πάγωνι διαφέροντες τῶν βρεφῶν, τὰ δ' ἄλλα καὶ αὐτῶν ἐκείνων εὐαγωγότεροι πρὸς τὸ ψεῦδος.

24 Ὁ γοῦν Δεινόμαχος, „Εἰπέ μοι,“ ἔφη, „ὧ Εὐκράτες, οἱ κύνες δὲ τῆς θεοῦ πηλίκοι τὸ μέγεθος ἦσαν;“

„Ἐλεφάντων,“ ἦ δ' ὅς, „ὑψηλότεροι τῶν Ἰνδικῶν, μέλανες καὶ αὐτοὶ καὶ λάσιοι πιναρᾷ καὶ ἀνχμώσῃ τῇ λάχνῃ. – ἐγὼ μὲν οὖν ἰδὼν ἔστην ἀναστρέψας ἅμα τὴν σφραγίδα ἦν μοι ὁ Ἄραψ ἔδωκεν εἰς τὸ εἶσω τοῦ δακτύλου· ἡ Ἐκάτη δὲ πατάξασα

τῷ δρακοντείῳ ποδὶ τοῦδαφος ἐποίησεν χάσμα παμμέγεθες, ἠλίκον Ταρτάρειον τὸ βάθος· εἶτα ὄχετο μετ' ὀλίγον ἀλλομένη εἰς αὐτό. ἐγὼ δὲ θαρρήσας ἐπέκυσα λαβόμενος δένδρου τινὸς πλησίον πεφυκότος, ὡς μὴ σκοτοδινιάσας ἐμπέσοιμι ἐπὶ κεφαλὴν· εἶτα ἐώρων τὰ ἐν Ἄιδου ἅπαντα, τὸν Πυριφλεγέθοντα, τὴν λίμνην, τὸν Κέρβερον, τοὺς νεκρούς, ὥστε γνωρίζειν ἐνίους αὐτῶν· τὸν γοῦν πατέρα εἶδον ἀκριβῶς αὐτὰ ἐκεῖνα ἔτι ἀμπεχόμενον ἐν οἷς αὐτὸν κατεθάψαμεν.“

„Τί δὲ ἔπραττον,“ ὁ Ἴων ἔφη, „ὦ Εὐκράτες, αἱ ψυχαί;“

„Τί δ' ἄλλο,“ ἦ δ' ὅς, „ἢ κατὰ φύλα καὶ φρήτρας μετὰ τῶν φίλων καὶ συγγενῶν διατρίβουσιν ἐπὶ τοῦ ἀσφοδέλου κατακείμενοι;“

„Ἀντιλεγέτωσαν νῦν ἔτι,“ ἦ δ' ὅς ὁ Ἴων, „οἱ ἀμφὶ τὸν Ἐπίκουρον τῷ ἱερῷ Πλάτῳ καὶ τῷ περὶ τῶν ψυχῶν λόγῳ. σὺ δὲ μὴ καὶ τὸν Σωκράτην αὐτὸν καὶ τὸν Πλάτωνα εἶδες ἐν τοῖς νεκροῖς;“

„Τὸν Σωκράτην ἔγωγε,“ ἦ δ' ὅς, „οὐδὲ τοῦτον σαφῶς, ἀλλὰ εἰκάζων ὅτι φαλακρὸς καὶ προγαστῶρ ἦν· τὸν Πλάτωνα δὲ οὐκ ἐγνώρισα· χρὴ γάρ, οἶμαι, πρὸς φίλους ἄνδρας τάληθῆ λέγειν.

Ἄμα δ' οὖν ἐγὼ τε ἅπαντα ἱκανῶς ἐωράκειν, καὶ τὸ χάσμα συνήει καὶ συνέμυε· καὶ τινες τῶν οἰκετῶν ἀναζητοῦντές με, καὶ Πυρρίας οὗτος ἐν αὐτοῖς, ἐπέστησαν οὐπω τέλεον μεμυκὸτος τοῦ χάσματος. εἶπέ, Πυρρία, εἰ ἀληθῆ λέγω.“

„Νῆ Δί,“ ἔφη ὁ Πυρρίας, „καὶ ὑλακῆς δὲ ἤκουσα διὰ τοῦ χάσματος καὶ πῦρ τι ὑπέλαμπεν, ἀπὸ τῆς δαδός μοι δοκεῖν.“

κἀγὼ ἐγέλασα ἐπιμετρήσαντος τοῦ μάρτυρος τὴν ὑλακὴν καὶ τὸ πῦρ.

25 Ὁ Κλεόδημος δέ, „Οὐ καινά,“ εἶπεν, „οὐδὲ ἄλλοις ἀόρατα ταῦτα εἶδες, ἐπεὶ καὶ αὐτὸς οὐ πρὸ πολλοῦ νοσήσας τοιόνδε τι ἐθεασάμην· ἐπεσκόπει δέ με καὶ ἐθεράπευεν Ἀντίγονος οὗτος. ἐβδόμη μὲν ἦν ἡμέρα, ὁ δὲ πυρετὸς οἷος καῦσος σφοδρότατος. ἅπαντες δέ με ἀπολιπόντες ἐπ' ἐρημίας ἐπικλεισάμενοι τὰς θύρας ἔξω περιέμενον· οὕτω γὰρ αὐτὸς ἐκέλευσας, ὦ Ἀντίγονε, εἴ πως δυνηθεῖν εἰς ὕπνον τραπέσθαι. τότε οὖν ἐφίσταται μοι νεανίας ἐγρηγορότι πάγκαλος λευκὸν ἱμάτιον περιβεβλημένος, εἶτα ἀναστήσας ἄγει διὰ τινος χάσματος εἰς τὸν Ἄϊδην, ὡς αὐτίκα ἐγνώρισα Τάνταλον ἰδὼν καὶ Τιτυὸν καὶ Σίσυφον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα τί

ἄν ὑμῖν λέγοιμι; ἐπεὶ δὲ κατὰ τὸ δικαστήριον ἐγενόμην – παρῆν δὲ καὶ ὁ Αἰακὸς καὶ ὁ Χάρων καὶ αἱ Μοῖραι καὶ αἱ Ἑρινύες – ὁ μὲν τις ὥσπερ βασιλεὺς (ὁ Πλούτων, μοι δοκεῖ) καθῆστο ἐπιλεγόμενος τῶν τεθνηξομένων τὰ ὀνόματα, οὓς ἤδη ὑπερημέρους τῆς ζωῆς συνέβαινε εἶναι. ὁ δὲ νεανίσκος ἐμὲ φέρων παρέστησεν αὐτῷ· ὁ δὲ Πλούτων ἠγανάκτησέν τε καὶ πρὸς τὸν ἀγαγόντα με, ,Οὐπὼ πεπλήρωται,‘ φησίν, ,τὸ νῆμα αὐτῷ, ὥστε ἀπίτω. σὺ δὲ δὴ τὸν χαλκέα Δημόλον ἄγε· ὑπὲρ γὰρ τὸν ἄτρακτον βιοῖ.‘ κἀγὼ ἄσμενος ἀναδραμῶν αὐτὸς μὲν ἤδη ἀπύρετος ἦν, ἀπήγγελλον δὲ ἅπασιν ὡς τεθνήξεται Δημόλος· ἐν γειτόνων δὲ ἡμῖν ὄκει νοσῶν τι καὶ αὐτός, ὡς ἀπηγγέλλετο. καὶ μετὰ μικρὸν ἠκούομεν οἰμωγῆς ὀδυρομένων ἐπ’ αὐτῷ.“

26 „Τί θαυμαστόν;“ εἶπεν ὁ Ἀντίγονος· „ἐγὼ γὰρ οἶδά τινα μετὰ εἰκοστὴν ἡμέραν ἧς ἐτάφη ἀναστάντα, θεραπεύσας καὶ πρὸ τοῦ θανάτου καὶ ἐπεὶ ἀνέστη τὸν ἄνθρωπον.“

„Καὶ πῶς,“ ἦν δ’ ἐγώ, „ἐν εἴκοσιν ἡμέραις οὐτ’ ἐμύδησεν τὸ σῶμα οὔτε ἄλλως ὑπὸ λιμοῦ διεφθάρη; εἰ μὴ τινα Ἐπιμενίδην σύ γε ἐθεράπευες.“